

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2025.74.79-89>

УДК 72.03:711.4

Ємельянова Валентина Олегівна,

*здобувач другого (магістерського) ступеня освіти
за спеціальністю G17 «Архітектура та містобудування»
Державного університету «Київський авіаційний інститут»*

5791598@stud.kai.edu.ua

<http://orcid.org/0009-0000-8608-4716>

Марковський Андрій Ігорович,

*доктор архітектури, доцент,
професор кафедри архітектури та просторового планування
Державного університету «Київський авіаційний інститут»*

andrii.markovskii@npp.kai.edu.ua

<http://orcid.org/0000-0002-9499-4434>

ІСТОРИЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ МІСТА БЕРЕЖАНИ

Анотація: у статті досліджено історичне середовище міста Бережани та особливості інтеграції нової забудови. Застосовано історико-архітектурний аналіз, картографічне дослідження, методи просторового моделювання та порівняльний аналіз нормативно-правових документів у сфері охорони культурної спадщини та містобудування. Проаналізовано етапи історичної розбудови міста Бережани, проведено аналіз збережених пам'яток архітектури.

Визначено межі історичного ареалу міста Бережани, охарактеризовано ключові етапи його формування, проаналізовано збережені історичні об'єкти. Визначено висотні та стилістичні обмеження, які мають бути враховані при новому проектуванні.

Ключові слова: пам'ятки архітектури; охоронні зони; містобудівні обмеження; історичний ареал.

Постановка проблеми. Збереження культурної спадщини при одночасному забезпеченні сучасних потреб міського розвитку є актуальним для багатьох міст України. Історичні райони занепадають через старіння інфраструктури та будівель, що вимагає розробки ефективних рішень для їх збереження та адаптації до сучасних умов. Вирішення цього завдання вимагає балансування між збереженням цінності середовища та покращенням його. Проектування нових об'єктів має базуватись на аналізі історичного контексту міста, з урахуванням пам'яток та навколишньої забудови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням збереження та розвитку історичного середовища значну увагу приділяли у своїх дослідженнях

Г.О. Осиченко [13], Н.А. Лещенко [11] та М.В. Бевз [5]. За кордоном над цими проблемами працювали Ali Bahammam (The Historical Development of Riyadh and its Low-Rise Housing: Volume I: Making the Cities) [19], Jana Jākobsone (Historical Environment Renovation and Preservation in Kuldīga in Functional Context) [20] та ін.

Метою публікації є дослідження стилістичних особливостей проектування нової забудови в історичному середовищі, на прикладі міста Бережани.

Основна частина. Місто Бережани є прикладом історичного середовища, яке потребує оновлення та надання йому нових функцій, збереження культурної спадщини. Реновація сприятиме підвищенню туристичної привабливості міста та забезпеченню соціальної стійкості громади.

Бережани знаходяться в західній частині Тернопільської області, в долині річки Золота Липа [9]. Це історичне місто, перша писемна згадка про нього датується 1375 роком. Місто зберегло середньовічну забудову вулиць, багато пам'яток архітектури, тому й внесене до Списку історичних населених місць України. Комплекс пам'яток міста оголосили історико-архітектурним заповідником [2].

Формування міста поділяють на п'ять етапів розбудови:

Перший етап (1530-1570) – період будівництва Бережанського замку, формування першої ринкової площі квадратної форми.

Другий етап (1570-1630) – територія міста розширилась за рахунок перебудови та перенесення валів.

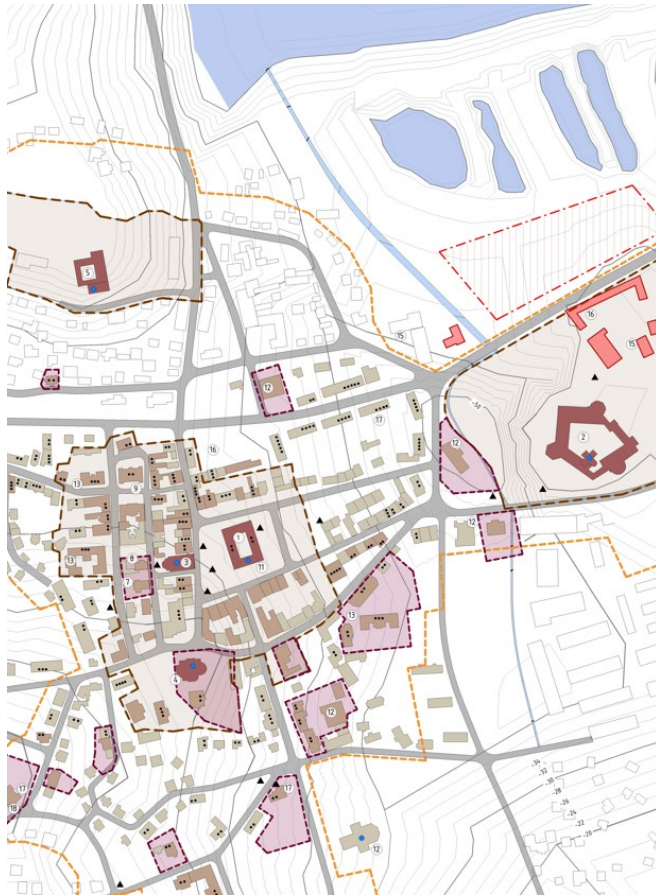
Третій етап (1630-1672) – переймає ознаки «ідеального міста»: всі архітектурні об'єкти мають певне розміщення та функцію, створюється гармонійне середовище.

Четвертий етап розбудови міста (1672-1726) – укріплений замок, розширені межі міста, збудована нова оборонна лінія валів.

П'ятий етап розбудови міста (1731-1774), яким займався французький архітектор та інженер Якуб де Логай. Підчас цього етапу місто сформувалось в формі наближеній до сучасної. Вулиці за час існування міста майже не змінили свого трасування. Замок виконує житлову функцію, а не оборонну [17, 18].

Історичний вигляд міста зазнав трансформації у період Радянського Союзу, а деякі пам'ятки архітектури були частково знищені та занедбані. На сьогодні, не враховуючи хаотичну розбудову та деструктивні сучасні споруди, місто зберігає свою історичну цінність та колорит [15].

Визначено межі історичного ареалу міста генеральним планом розвитку Бережанського державного історико-архітектурного заповідника у 2003 році, на території якого розташовано понад 30 пам'яток архітектури, включаючи 6 — національного значення [3] (Рис.1).

№	Найменування	Примітка
Пам'ятки архітектури національного значення		
1	Будинок ратуші	
2	Замок	
3	Софокл Св. Трійці	
4	Ансамбль костелу Різдва Богородиці	
5	Ансамбль монастиря ОО. Бернардинців	
6	Вірменський костел	
Пам'ятки місцевого значення, які перебувають на балансі		
7	Вірменська церква	
8	Житловий будинок на вул. Банковій, 4	
9	Адміністративний будинок на вул. Банковій, 4	
Об'єкти заповідника та міського громадського центру		
10	Дирекція заповідника	
11	Міська Рада	
12	Об'єкти культури та релігії	
13	Заклади освіти	
14	Лікувальні заклади	
15	Готель	
16	Ринок	
17	Кошторисні об'єкти	
Літературно-меморіальні музеї		
18	Письменника Андрія Чайковського	
19	Письменника Богдана Лепкого	
20	Каплиця на місці колишньої церкви Св. Юрія	

● Просторові доміанти загальноміського значення

Рис. 1. Історико-архітектурна опорна схема м. Бережани.

Авторська графіка на основі генерального плану розвитку
Бережанського державного історико-архітектурного заповідника.

Перелік збережених історичних об'єктів міста Бережани:

Бережанський замок – основний туристичний об'єкт міста, пам'ятка національного значення. Початок будівництва 1534 рік, ймовірно, італійським архітектором; засновником є Микола Синявський. Спорудження тривало 20 років, а після його ще кілька разів модернізували та перебудовували [16]. В результаті спочатку прямокутний в плані замок дійшов до сьогодення як п'ятикутний комплекс, прикрашений двох'ярусними аркадами галереї із фризами та пілястрами. Проте він зберіг свою стилістику з елементами італійського Ренесансу. Основний будівельний матеріал – камінь. Замок знаходиться в понівеченому стані тому загальні параметри та висотні обмеження невизначені.

Головною доміантою подвір'я є замкова каплиця-усипальниця збудована у другій половині XVII століття. Спочатку була однакова, потім її розширили та добудували [16]. Фасад каплиці оздоблений тесаним білим каменем та декорований розетами.

Оборонний костел Святих апостолів Петра і Павла – пам'ятка національного значення, збудований 1600 році і становить одну із оборонних та

архітектурних домінант міста. Образ костелу в стилі Ренесанс, збережені витесані з каменю коринфські колони, портал та фриз, які декоровані розетами майстра Пфістера. Висота храму – 15 метрів [17].

Костел Святого Миколая та монастир отців Бернардинів – розташований на горі Святого Миколая та збудований 1630 році в стилі Ренесанс, мав велике оборонне значення для міста. фасади оздоблені ажурними капітелями, які ймовірно розробила майстерня Іоана Пфістера [16]. На сьогодні територія монастиря закрита для відвідувань проте образ комплексу проглядається з багатьох видових точок міста.

Велика синагога – спочатку була збудована з дерева, пізніше у 1719 році перебудована на фахверковій конструкції. Під керівництвом Вольфа Майблума її перебудували з цегли, з великими круглими вікнами, у стилі класицизм [18].

Будівля початкової вірменської школи – пам'ятка місцевого значення, побудована у 1724 році у стилі класицизм [18]. Будівля одноповерхова, прямокутна у плані, з ганком у вигляді портика із трикутним фронтоном оздобленим двома тесаними колонами.

Церква Святого Григорія – вірменська римо-католицька церква, пам'ятка місцевого значення. Збудована в 1764 році у стилі Ренесанс з каменю та облицьована цеглою в інтер'єрі, має лаконічну форму, висотою не більше 12 метрів [17].

Собор Пресвятої Трійці – збудований 1768 році у стилі рококо на Ринковій площі міста. До 1904 року храм двічі перебудовували і збільшили [16]. Зараз це прямокутний тринавовий собор оздоблений двома вежами-дзвіницями та центральним куполом, загальною висотою приблизно 25 метрів, він виконує роль композиційного акценту в ансамблі площі.

Будівля ратуші – сучасна будівля ратуші збудована 1803 року на фундаментах кам'яних попередниць. Прямокутна в плані із закритим внутрішнім двориком, фасади у стилі раннього класицизму [16]. Нині є домінантою всього ансамблю Ринкової площі та символом міста.

Будинок магістрату (приміщення Бережанського районного суду) – об'єкт заповідника зведений у 1840-х роках у стилі класицизм [18]. Фасади оздоблені балконом та різьбленими орнаментами. Має три поверхи загальною висотою приблизно 15 метрів.

Поштове відділення (Будівля «Рідної школи») – збудоване у 1840 році в стилі нео-ренесанс та є об'єктом заповідника [18]. Фасад оздоблений пілястрами доричного ордеру, має два балкони, в оздобленні використано декоративні різьблені елементи. Двоповерхова цегляна споруда до 10 метрів загальною висотою.

Будівля пошти і телеграфу – нео-барокова будівля збудована у 1905 році архітектором Іваном Лепінським [18]. Фасад оздоблений статуями атланта та каріатиди, різьбленням із штучного каменю.

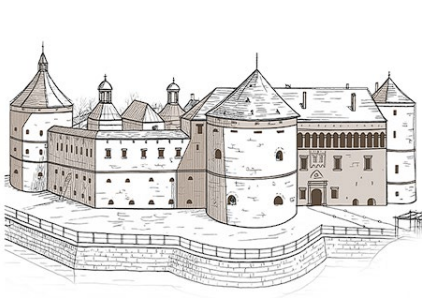

Рис. 2. Бережанський замок.
Авторський рисунок.

Рис. 3. Оборонний костел.
Авторський рисунок.

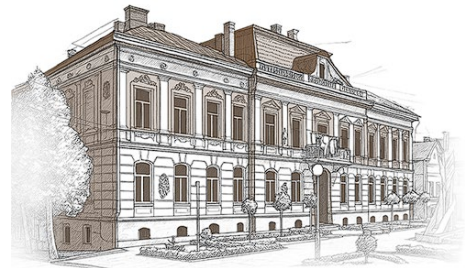

Рис. 4. Будинок магістрату.
Авторський рисунок.

Рис. 5. Будівля ратуші.
Авторський рисунок.

Рис. 6. Церква
Святого Григорія.
Авторський рисунок.

Рис. 7. Палацовий будинок.
Авторський рисунок.

Ощадний банк – побудований у 1910 році в нео-готичному стилі та є пам'яткою місцевого значення [18]. Фасади оздоблені штучним каменем виготовленим з пісковика. Головний вхід виділений нео-готичними колонами. На будівлі над вікнами розташовані маскарони.

Перелічені об'єкти відображають особливу цінність історичного середовища міста. Тому розвиток існуючих та будівництво нових споруд має бути з урахуванням автентичного образу та дотримання певних містобудівних та стилістичних обмежень.

Основними містобудівними обмеженнями є заборона на розміщення нових об'єктів у зонах охорони пам'яток, також не допускається ущільнення в межах сформованого історичного середовища. Проте потрібно враховувати не тільки прилеглі, сусідні споруди, а й архітектурне середовище міста в цілому [1].

Висотні обмеження – спрямовані на збереження силуету та панорам історичного міста. ДБН Б.2.2-12:2019 встановлює, що максимально допустима висота (поверховість) житлової забудови визначається від чисельності населення та класифікації населеного пункту, з врахуванням встановлених обмежень щодо охорони культурної спадщини [4].

Для населених пунктів з чисельністю населення 20 тис. осіб – садибна забудова та багатоквартирні житлові будинки висотою до 27 м (до 9 поверхів включно)[4]; проте, в історичному середовищі Бережан такі параметри неприйнятні, адже висоти існуючих доміант становлять лише 15-25 метрів. Тому нове будівництво не повинно перевищувати висоти карнизів і гребнів пам'яток архітектури, щоб не створювати нових вертикальних акцентів.

Важливим аспектом у збереженні історичного вигляду міста є врахування візуальних точок сприйняття, через які формується цілісність панорам та силует забудови. Саме архітектурні доміанти – храмові споруди та замковий комплекс – визначають основні напрямки зорового сприйняття. Тому обмеження висотності нових об'єктів має поєднуватись з урахуванням точок огляду [1].

Стилістичні обмеження - забезпечують гармонійне поєднання нових об'єктів з історичним контекстом. При проєктуванні новобудови в історичному середовищі є два оптимальні шляхи:

- гармонійно вписати споруду в середовище – вимагає дотримання історичних стилістичних ознак, а саме матеріалів, колористики, декоративних елементів, проте образ споруди повинен мати свій характер, а не копіювати оточення.

- використання дисонуючого архітектурного стилю – цей шлях вимагає найбільшого контрасту форми, матеріалу та загального образу, необхідно запобігти створенню псевдо-історичного стилю чи спроби повторити образ сучасними техніками, так як це спотворює середовище.

Стилістичний образ Бережан формувався протягом кількох століть і поєднує риси різних епох. Місто має характерний вигляд Ренесансу завдяки замку Синявських, костелу Святої Трійці та іншим храмовим спорудам, які визначають його панораму. Водночас житлова забудова центральної частини вирізняється компактними кварталами з переважно невисокими будівлями, фасади яких прикрашені елементами класицизму.

Основними будівельними матеріалами в Бережанах традиційно були камінь і цегла, зазвичай із застосуванням тесаного білого каменю в оздобленні фасадів. Пісковик та вапняк добували в околицях міста та використовували для зведення замку, храмів та укріплень. У житловій забудові використовувалась цегла та черепиця, що виготовлялись на місцевому цегельному заводі [18].

У межах історичного міста нова забудова може інтегруватись шляхом використання певних рис існуючих споруд. Для Бережан це застосування матеріалів місцевого походження, дотримання традиційної кольорової гами, повторення ритмів та пропорцій автентичних фасадів. Проте необхідно уникати псевдо-історичних стилів, використання різьблення та інших оздоблень, які не притаманні сучасній архітектурі. Альтернативним підходом є створення

контрастної забудови, що відрізняється від історичної формою, пропорціями та матеріалами. При розробці образу акцентується увага на сучасних технологіях і рішеннях у фактурі та оздобленні фасадів. Така споруда має підпорядковуватись основним домінантам міста та їх обмеженням, не суперечити з історичними спорудами, а підкреслювати їх.

Висновки. Історичне середовище міста Бережани є прикладом збереженого культурного та архітектурного надбання, яке потребує дбайливого ставлення та продуманого підходу до його розвитку. Проведений аналіз виявив чітку етапність формування міського простору, збереженість історичної планувальної структури та значну кількість архітектурних пам'яток, що створюють гармонійний образ міста. Проектування в межах історичного середовища має ґрунтуватися на засадах збереження, адаптації та інтеграції нових об'єктів у існуючий контекст із дотриманням чинних норм. Визначені висотні та стилістичні обмеження, які сприяють покращенню та гармонізації історичного середовища. Особливої уваги потребує збереження візуальних домінант, панорам вулиць та традиційних масштабів забудови.

Список літератури

1. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»: № 3038-VI від 17.02.2011 р. (ред. від 08.08.2025 р.) [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення: 26.08.2025).
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Списку історичних населених місць України»: № 878 від 26.07.2001 р. (ред. від 28.12.2022 р.) [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2001-п#Text> (дата звернення: 26.06.2025).
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Державний історико-архітектурний заповідник у м. Бережанах»: № 1508 від 17.11.2001 р. (ред. від 02.06.2021 р.) [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-2001-п#Text> (дата звернення: 26.06.2025).
4. ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій» [Електронний ресурс] / Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Чинний від 26.04.2019. Київ, 2019. 185 с. Вид. офіц. URL: <https://e-construction.gov.ua/laws/129> (дата звернення: 26.06.2025).
5. Проблеми дослідження, збереження та реставрації історичних фортифікацій: Current issues in research, conservation and restoration of historical fortifications: матеріали міжнар. конф. молодих науковців, Львів–Тустань, 2–4 черв. 2011 р. / Нац. ун-т «Львівська політехніка» [та ін.] ; редкол.: М.В.Бевз, Б.С.Черкес, А.Мандзій. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2012. 170 с.: рис. ISBN 978-617-607-273-7
6. Габрель М. М. Просторова організація містобудівних систем / Інститут регіональних досліджень НАН України. Київ: Вид. дім А.С.С., 2004. 400 с. ISBN

966-8613-00-7. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20040301f.pdf> (дата звернення: 26.06.2025).

7. Гайко Ю. І., Жидкова Т. В., Апатенко Т. М. Проблеми та перспективи розвитку житлової забудови в умовах комплексної реконструкції міста: монографія. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М.Бекетова, 2019. 247 с. ISBN 978-966-695-451-5. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/211007014.pdf> (дата звернення: 26.06.2025).

8. Голик Й. М., Багрий Н. Ю., Стецько І. І. Реконструкція будівель як метод збереження історичної забудови // Містобудування та територіальне планування. 2024. Вип. 86. С.41–56. DOI: <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2024.86.41-56>

9. Зорик В., Синишин І. Бережани // Тернопільський енциклопедичний словник: у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004. Т. 1: А–Й. С. 103–105. ISBN 966-528-197-6. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000694> (дата звернення: 26.06.2025).

10. Карпатський регіон: актуальні проблеми та перспективи розвитку: монографія у 8 томах / НАН України. Інститут регіональних досліджень; наук. ред. В.С. Кравців. Львів, 2013. Том 4. Сільські території / відп. ред. В.В.Борщевський. 2013. 344 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20130004.pdf> (дата звернення 26.06.2025).

11. Лещенко Н. А. Методологічні основи реставраційно-реконструктивних трансформацій історичних центрів малих міст: дис. ... д-ра архітектури: 18.00.01 / Київ. нац. ун-т будівництва і архітектури МОН України. Київ, 2020. 447с.

12. Мигдаль Л. М. Місто Бережани Тернопільської області як об'єкт шкільного краєзнавства: кваліфікац. робота на здобуття освіт. ступеня «Магістр» / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2023. 59 с. URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/01/Myhdal_Mahisterska_2023.pdf (дата звернення 26.08.2025).

13. Осиченко Г. О. Методичні основи реконструкції композиційних структур історичних міст (на прикладі міст Центральної України): дис. ... канд. архітектури: 18.00.01. Харків, 2006. 280 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/368288603_RECONSTRUCTION_OF_HISTORICAL_CITIES_COMPOSITION_ASPECT_Rekonstrukcia_istoricnih_mist_kompozicijnij_aspekt_monografia_GO_Osichenko_Harkiv_nac_un-t_miskgosp-va_im_OM_Beketova_-_Harkiv_HNUMG_im_OM_Beketov (дата звернення 26.08.2025).

14. Пархуць Л. В., Котлярчук А. Б. Досвід збереження та формування забудови села Урич в умовах пам'яткоохоронних обмежень // Архітектурний вісник КНУБА. 2023. № 28. С.65–78. DOI: <https://doi.org/10.32347/2519-8661.2023.28.65-78>

15. Рудницький А. М. Розвиток містобудування на території західних областей України: монографія. Львів: Ліга-Прес, 2018. 332 с. ISSN 2522-9206.

16. Тихий Б. Бережани – місто пам'яток. Львів: ЛА «Піраміда», 2020. Т. 1 : Заснування ідеального міста. 264 с. ISBN: 9664415383.
17. Тихий Б. Бережани – місто пам'яток. Львів: ЛА «Піраміда», 2021. Т. 2 : Формування сакрального середовища. 260 с. ISBN: 978-966-441-652-5.
18. Тихий Б. Бережани – місто пам'яток. Львів: ЛА «Піраміда», 2023. Т. 3 : Центр мистецької традиції. 268 с. ISBN 978-966-441-678-5.
19. Bahammam A. The historical development of Riyadh and its low-rise housing // Urban growth and development in Asia. 2019. P.361–383. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429428197-24>
20. Jākobsone J. Historical environment renovation and preservation in Kuldīga in functional context // Scientific journal of Riga Technical University «Architecture and Urban Planning». 2010. No. 4. P. 18–24.

References

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2011). Law of Ukraine on regulation of urban development activities (No. 3038-VI, amended 08.08.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (In Ukrainian).
2. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2001). Resolution on the approval of the list of historical settlements of Ukraine (No. 878, amended 28.12.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2001-п#Text> (In Ukrainian).
3. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2001). Resolution on the State Historical and Architectural Reserve in Berezhany (No. 1508, amended 02.06.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-2001-п#Text> (In Ukrainian).
4. Ministry of Regional Development, Construction, and Housing and Communal Services of Ukraine. (2019). DBN B.2.2-12: Planning and development of territories. URL: <https://e-construction.gov.ua/laws/129> (In Ukrainian).
5. Bevz, M. V., Cherkes, B. S., & Mandziy, A. (Eds.). (2012). Current issues in research, conservation and restoration of historical fortifications: Proceedings of the international conference of young scientists, Lviv–Tustan, June 2–4, 2011. Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House. ISBN 978-617-607-273-7 (In Ukrainian).
6. Habrel, M. M. (2004). Spatial organization of urban planning systems. Kyiv: A.S.S. Publishing House. ISBN 966-8613-00-7. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20040301f.pdf> (In Ukrainian).
7. Haiko, Y. I., Zhydkova, T. V., & Apatenko, T. M. (2019). Problems and prospects of residential development under conditions of comprehensive city reconstruction [Monograph]. Kharkiv: KhNUMG; Kharkiv National University of Urban Economy. ISBN 978-966-695-451-5. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/211007014.pdf> (In Ukrainian).

8. Holik, Y. M., Bahriy, N. Y., & Stetsko, I. I. (2024). Building reconstruction as a method of preserving historical development. *Urban Development and Territorial Planning*, 86, 41–56. DOI: <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2024.86.41-56> (In Ukrainian).
9. Zoryk, V., & Synyshyn, I. (2004). Berezhany. In H. Yavorsky (Ed.), *Ternopil Encyclopedic Dictionary* (Vol. 1, pp. 103–105). Ternopil: Zbruch Publishing House. ISBN 966-528-197-6. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000694> (In Ukrainian).
10. National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Regional Research. (2013). Carpathian region: Current problems and development prospects (Vol. 4: Rural territories, V.V.Borshchevskyi, Ed.). Lviv: IRD. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20130004.pdf> (In Ukrainian).
11. Leshchenko, N. A. (2020). Methodological foundations of restoration-reconstructive transformations of historical centers of small towns [Doctoral dissertation, Kyiv National University of Construction and Architecture]. Kyiv. (In Ukrainian).
12. Mygdal, L. M. (2023). The city of Berezhany, Ternopil region, as an object of school local history studies [Master's thesis, Ivan Franko National University of Lviv]. Lviv. URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/01/Myhdal_Mahisterska_2023.pdf (In Ukrainian).
13. Osychenko, H. O. (2006). Methodological foundations for reconstruction of compositional structures of historical cities (case study of Central Ukrainian cities) [Candidate dissertation]. Kharkiv. URL: https://www.researchgate.net/publication/368288603_RECONSTRUCTION_OF_HISTORICAL_CITIES_COMPOSITION_ASPECT_Rekonstrukcia_istoricnih_mist_kompozicijnij_aspekt_monografija_GO_Osichenko_Harkiv_nac_un-t_miskgosp-va_im_OM_Beketova_-_Harkiv_HNUMG_im_OM_Beketov (In Ukrainian).
14. Parkhuts, L. V., & Kotlyarchuk, A. B. (2023). Experience of preservation and formation of the village of Urich development under heritage protection restrictions. *Architectural Bulletin of KNUCA*, 28, 65–78. DOI: <https://doi.org/10.32347/2519-8661.2023.28.65-78> (In Ukrainian).
15. Rudnytskyi, A. M. (2018). Urban development in western regions of Ukraine [Monograph]. Lviv: Liga-Press. ISSN 2522-9206 (In Ukrainian).
16. Tykhyi, B. (2020). Berezhany – city of monuments (Vol. 1: Establishment of the ideal city). Lviv: LA «Piramida». ISBN: 9664415383 (In Ukrainian).
17. Tykhyi, B. (2021). Berezhany – city of monuments (Vol. 2: Formation of the sacred environment). Lviv: LA «Piramida». ISBN: 978-966-441-652-5 (In Ukrainian).
18. Tykhyi, B. (2023). Berezhany – city of monuments (Vol. 3: Center of artistic tradition). Lviv: LA «Piramida». ISBN 978-966-441-678-5 (In Ukrainian).

19. Bahammam, A. (2019). The historical development of Riyadh and its low-rise housing. *Urban Growth and Development in Asia*, 361–383. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429428197-24> (In English).

20. Jākobsone, J. (2010). Historical environment renovation and preservation in Kuldīga in functional context. *Scientific Journal of Riga Technical University «Architecture and Urban Planning»*, 4, 18–24. (In English).

Abstract

Valentyna Yemelianova, student, The State University «Kyiv Aviation Institute».

Andrii Markovskiy, Doctor of Architecture, Associate Professor, Professor at the Department of Architecture and Spatial Planning, The State University «Kyiv Aviation Institute».

Historical environment of the city of Berezhany

The article examines the historical environment of the city of Berezhany and the peculiarities of integrating new development into its urban fabric. Special attention is paid to the methodological basis of the study, which combines historical and architectural analysis, cartographic research, spatial modeling, and comparative analysis of regulatory documents in the field of cultural heritage protection and urban planning. This comprehensive approach makes it possible to reveal the specifics of Berezhany's historical development, trace the transformation of its planning structure, and assess the state of preservation of cultural heritage objects. The stages of the historical development of the city are analyzed in detail, beginning with the formation of Berezhany as a fortified medieval settlement and continuing through the Renaissance, Baroque, and 19th-century urban expansion. The preserved architectural monuments — including sacred buildings, defensive structures, residential quarters, and examples of public architecture — are studied in terms of their artistic, cultural, and urban planning value. Special attention is devoted to the Castle of Berezhany, the Church of the Holy Trinity, and the historic marketplace, which serve as dominant elements shaping the city's identity. The research also determines the boundaries of the historical area of Berezhany and provides a characterization of the key stages of its spatial formation. The analysis highlights not only the preservation of individual monuments but also the integrity of the historical environment, where authentic street networks, building silhouettes, and visual perspectives play a significant role. In addition, the article formulates height and stylistic restrictions that must be taken into account in the planning of new development projects within the city. These recommendations are based on the principle of harmonizing modern architectural interventions with the historical context, preventing the dominance of new structures over cultural heritage sites, and ensuring the continuity of the city's urban landscape.

Keywords: architectural monuments; protected areas; urban planning restrictions; historical area.